

**ความต้องการและแนวทางในการพัฒนาหลักสูตรเสริม
เพื่อพัฒนาความฉลาดรู้ด้านการอ่าน
สำหรับนักศึกษาครู สาขาวิชาภาษาไทย**

ศึกษา เบ็ญจกุล

นักศึกษาปริญญาเอก สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

suksa_reu@nstru.ac.th

ศิริวรรณ วนิชวัฒนวรชัย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร., อาจารย์

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

wantoo_@hotmail.com

ชนสิทธิ์ สิทธิสูงเนิน

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร., อาจารย์

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

sithchon@hotmail.com

มารุต พัฒนาผล

รองศาสตราจารย์ ดร., อาจารย์

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

rutmarut@gmail.com

รับบทความ: 5 ตุลาคม 2565

แก้ไขบทความ: 6 ธันวาคม 2565

ตอบรับบทความ: 13 ธันวาคม 2565

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาความต้องการในการพัฒนาหลักสูตรเสริมเพื่อพัฒนาความฉลาดรู้ด้านการอ่านสำหรับนักศึกษาครู สาขาวิชาภาษาไทย 2) เพื่อวิเคราะห์แนวทางในการพัฒนาหลักสูตรเสริมเพื่อพัฒนาความฉลาดรู้ด้านการอ่านสำหรับนักศึกษาครู สาขาวิชาภาษาไทย คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช ผู้วิจัยศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลจากการทบทวนวรรณกรรม สอบถามความต้องการของนักศึกษา จำนวน 144 คน สัมภาษณ์ความคิดเห็นเกี่ยวกับความต้องการจำเป็นจากผู้บริหาร จำนวน 5 คน และสนทนากลุ่มอาจารย์ผู้สอน จำนวน 7 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบวิเคราะห์เอกสาร แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง และประเด็นการสนทนากลุ่ม วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพโดยสร้างข้อสรุปแบบอุปนัย วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณโดยใช้ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการศึกษาพบว่า 1) ความต้องการในการพัฒนาหลักสูตรเสริมเพื่อพัฒนาความฉลาดรู้ด้านการอ่านสำหรับนักศึกษาครู สาขาวิชาภาษาไทย ของนักศึกษายู่ในระดับมากทุกด้าน สอดคล้องกับความคิดเห็นเกี่ยวกับความต้องการจำเป็นของผู้บริหารและอาจารย์ผู้สอน ซึ่งมีข้อเสนอใน 5 ประเด็น ได้แก่ (1) การตอบสนองนโยบายการผลิตและพัฒนาครูในศตวรรษที่ 21 (2) การมีต้นแบบนวัตกรรมหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ (3) การจัดการเรียนรู้สมัยใหม่ในยุคดิจิทัล (4) การปรับพื้นฐานทักษะเทคโนโลยีของผู้เรียน และ (5) ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

2) ผลการวิเคราะห์แนวทางการพัฒนาหลักสูตรเสริมเพื่อพัฒนาความฉลาดรู้ด้านการอ่านสำหรับนักศึกษาครู สาขาวิชาภาษาไทย จากการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ พบว่า มี 6 แนวทาง ได้แก่ (1) การจัดการเรียนการสอนฐานสมรรถนะเชิงรุก (2) การพัฒนาคุณลักษณะสำคัญของนักศึกษา

(3) การสอนแนวทางปฏิบัติการอ่านขั้นสูง (4) การส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการอ่านและการเรียนรู้เชิงสังคม (5) การปรับใช้การทดสอบแบบปรับเหมาะ และ (6) การพัฒนาสภาพแวดล้อมส่งเสริมการอ่านดิจิทัล

คำสำคัญ: การพัฒนาหลักสูตร, หลักสูตรเสริม, ความฉลาดรู้ด้านการอ่าน, นักศึกษาครู

Needs and Guidelines for the Development of an Enrichment Curriculum to Enhance Reading Literacy for Student Teachers of Thai Language Major

Sueksa Benjakul

Ph.D. Candidate (Curriculum and Instruction)
Faculty of Education, Silpakorn University
suksa_reu@nstru.ac.th

Siriwan Vanichwatanavorachai

Assistant Professor, Ph.D., Lecturer
Faculty of Education, Silpakorn University
wantoo_@hotmail.com

Chanasith Sithsungnoen

Assistant Professor, Ph.D., Lecturer
Faculty of Education, Silpakorn University
sithchon@hotmail.com

Marut Patphol

Associate Professor, Ph.D., Lecturer
The Graduate School, Srinakharinwirot University
rutmarut@gmail.com

Received: October 5, 2022

Revised: December 6, 2022

Accepted: December 13, 2022

Abstract

The objectives of this study are to: 1) investigate the needs for the development of an enrichment curriculum to enhance reading literacy for student teachers of Thai language majors; and 2) analyze the development guidelines for such a curriculum, Faculty of Education, Nakhon Si Thammarat Rajabhat University. The researcher examined and analyzed the data from the literature studies, asked 144 students about their needs, interviewed 5 administrators, and held focus groups discussion with 7 instructors. The research instruments included a document analysis form, a questionnaire, a structured interview form, and guidelines for focus group discussions. Mean and standard deviation were used to examine quantitative data, whereas inductive content analysis was used to assess qualitative data.

The results of this study indicate that: 1) the study of needs for the development of an enrichment curriculum to enhance reading literacy for student teachers of Thai language major, the needs of students were at a high level. According to comments made on the needs of administrators and instructors, there were 5 topics: (1) Responding to the policy of 21st century teacher training and development; (2) A model of curriculum and learning

management innovation; (3) A new learning management in the digital era; (4) Developing learners' proficiency with digital technology; (5) Providing policy recommendations.

2) The results of the guidelines analysis for the development of an enrichment curriculum to enhance Reading Literacy for student teachers of Thai language major, by analyzing the qualitative data. The following 6 approaches, which were analyzed to be effective: (1) Utilizing active learning and competency-based instruction; (2) Developing student attributes; (3) Teaching advanced reading; (4) Encouraging involvement in reading and social learning; (5) Implementing adaptive testing; (6) Creating the learning environments that support digital reading.

Keywords: Curriculum development, Enrichment curriculum, Reading literacy, Student teachers

บทนำ

ความฉลาดรู้ด้านการอ่าน (Reading Literacy) เป็นพื้นฐานสำคัญของการเรียนรู้ การใช้ชีวิต และการมีส่วนร่วมทางสังคม ที่นำไปสู่ความฉลาดรู้ด้านอื่น ๆ เช่น ความฉลาดรู้เรื่องสังคมดิจิทัลและเทคโนโลยี ความฉลาดรู้เรื่องสังคมสมัยใหม่ ความฉลาดรู้เรื่องคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์ เป็นต้น (สำนักงานราชบัณฑิตยสภา, 2562) ตามนิยามขององค์การเพื่อความร่วมมือและการพัฒนาเศรษฐกิจ (Organization for Economic Co-operation and Development: OECD) ซึ่งดำเนินการทดสอบความสามารถของนักเรียนที่ระดับอายุ 15 ปี จาก 79 ประเทศ ในโครงการประเมินสมรรถนะนักเรียนมาตรฐานสากล หรือ PISA (Program for International Student Assessment) สอดคล้องกับโครงการสำหรับการประเมินสมรรถนะของผู้ใหญ่ระหว่างประเทศ หรือ PIAAC (The Program for the International Assessment of Adult Competencies) (Trawick, 2019) กำหนดนิยามความฉลาดรู้ด้านการอ่าน (Reading Literacy) ไว้ว่า คือ ความสามารถของบุคคลในการเข้าใจ (Understanding) ใช้ (Using) ประเมิน (Evaluating) สะท้อนคิด (Reflecting) และมีส่วนร่วมกับตัวบท (Engaging) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อบรรลุเป้าหมายในการพัฒนาความรู้และศักยภาพของตนเอง และสามารถมีส่วนร่วมทางสังคม (OECD, 2019; Mullis & Martin, 2019)

ผลการประเมินความฉลาดรู้ด้านการอ่านของ PISA ในปี 2018 เปิดเผยว่านักเรียนไทยมีคะแนนเฉลี่ยด้านการอ่านอยู่ในระดับต่ำและอยู่ในอันดับท้ายของโลก ทั้งยังเป็นปัญหาสืบเนื่องที่ส่งผลกระทบต่อการศึกษาระดับสูงขึ้นอย่างหลีกเลี่ยงได้ยาก ประกอบกับการศึกษาเรียนรู้ในยุคปัจจุบันอยู่บนฐานเทคโนโลยีดิจิทัลและนวัตกรรม การอ่านจากคอมพิวเตอร์และสื่อเทคโนโลยีมีความต้องการจำเป็นเพิ่มสูงมากขึ้น ผู้เรียนต้องสามารถสืบเสาะ

แสวงหา รวบรวมข้อมูลจากหลายแหล่งที่แสดงมุมมองอย่างหลากหลายและขัดแย้งกัน การจะได้แย้งหรือแสดงความคิดใด ๆ จำเป็นต้องคิดอย่างมีวิจักษณ์ญาณ ก่อนตัดสินใจบนบรรทัดฐานที่ถูกต้องเหมาะสม ความฉลาดรู้ด้านการอ่านจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งในยุคเทคโนโลยีที่พัฒนาล้ำสมัย ทั้งยังส่งผลต่อการให้คุณค่าและการจัดระบบระดับทางสังคมวัฒนธรรมด้วย (Baron, 2017; Bean & Melzer, 2021)

ในระดับอุดมศึกษา ความฉลาดรู้ด้านการอ่านเป็นสมรรถนะทางวิชาการสำคัญสมรรถนะหนึ่ง ที่ผู้เรียนจำเป็นต้องใช้ในการศึกษาเรียนรู้ วิจัยและพัฒนา และมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของการใช้ชีวิตประจำวัน สอดคล้องกับ OECD (2019) ได้เสนอข้อสังเกตสำคัญจากการวิเคราะห์ผลการประเมินความฉลาดรู้ด้านการอ่านของนักเรียนในกลุ่มทดสอบทั่วโลก พบว่า ระบบการศึกษาต้องเร่งยกระดับความฉลาดรู้ด้านการอ่านของผู้เรียนอย่างจริงจัง โดยครูผู้สอนต้องสร้างความรู้ความเข้าใจใหม่เกี่ยวกับการอ่านรูปแบบใหม่เพื่อการเรียนรู้ในสังคมดิจิทัล บุคลากรกับการใช้จริงในชีวิตของผู้คนที่เปลี่ยนแปลงตามสถานการณ์ของสังคมและโลก

อย่างไรก็ดี จากการศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัญหาในการจัดการหลักสูตรและการเรียนการสอนของหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช ผู้บริหารมีข้อคิดเห็นสอดคล้องตรงกันว่า ความฉลาดรู้ด้านการอ่านส่งผลโดยตรงต่อทักษะการเรียนรู้และทักษะการคิดอย่างมีวิจักษณ์ญาณ อันเนื่องเกี่ยวกับการสร้างความรู้ใหม่ของผู้เรียน การปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อน การคิดเชิงอนาคตภาพเพื่อการเปลี่ยนแปลงพัฒนาตนเอง (UNESCO IESALC, 2021; Bezanilla et al., 2019)

ส่วนอาจารย์ผู้สอนระบุความเห็นสอดคล้องกันว่าผู้เรียนยังขาดจิตนิสัยรักการอ่าน ขาดความสนใจ แรงจูงใจ ความตระหนักในการใช้กลยุทธ์การ

อ่านในกระบวนการเรียนรู้ อาจเนื่องจากไม่ได้รับการฝึกปรี๊ดที่แน่นชัด การอ่านจึงเป็นเพียงวิธีการหาคำตอบของผู้เรียน ไม่ใช่วิธีการเรียนรู้ตามหน้าที่การทำงานที่ควรจะเป็น แต่ลักษณะนี้ไม่ใช่การอ่านขั้นสูงในระดับอุดมศึกษา ซึ่งต้องเป็นการอ่านเชิงรุกอย่างมีวิจารณ์ญาณ (Van et al., 2022) นอกจากนี้ ในส่วนของการมีส่วนร่วมทางสังคม ยังมีข้อคิดเห็นว่าผู้เรียนยังขาดการกลั่นกรองข้อมูลข่าวสาร ในกระแสของโลกยุคดิจิทัลที่มีการรับส่งข้อมูลแบบเปิดกว้างและมีเสรีภาพอย่างเต็มที่ หากผู้เรียนขาดความฉลาดรู้ด้านการอ่าน จะส่งผลกระทบต่อในด้านอื่น ๆ อีกมาก

ผลการสอบถามข้อมูลจากนักศึกษาครู สาขาวิชาภาษาไทย พบว่า นักศึกษาส่วนใหญ่ยังขาดความรู้ความเข้าใจที่แน่นชัดเกี่ยวกับการอ่านในยุคดิจิทัล ไม่เข้าใจวิธีการและกลยุทธ์การอ่าน ขาดทักษะการอ่านอย่างมีวิจารณ์ญาณ ซึ่งเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาการคิดและการสื่อสารของนักศึกษา ส่งผลต่อการพัฒนาศักยภาพด้านการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง

การพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนและความจำเป็นในสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงตลอดเวลา จึงมีความสำคัญและจำเป็นด้วยเป้าหมายของหลักสูตรแต่ละหลักสูตรคือจุดเน้นที่เป็นผลลัพธ์การเรียนรู้ (Glatthorn et al., 2019) ในปัจจุบันการออกแบบหลักสูตรฐานสมรรถนะมีความโดดเด่นในสองประการ ประการแรกคือ การปรับกระบวนการศึกษาใหม่ที่แสดงให้เห็นถึงความรอบรู้ (Mastery) และความสามารถในการประยุกต์ใช้ความรู้ ทักษะ คุณลักษณะในโลกแห่งความเป็นจริง ส่วนประการที่สองคือ สามารถเป็นกลวิธีหรือเครื่องมือเพื่อปรับปรุงการสอนและการเรียนรู้ฐานประสบการณ์ของผู้เรียน ที่มีจุดแข็งเป็นช่องทางช่วยให้การเรียนการสอนในระดับอุดมศึกษามีคุณภาพสูง (Johnstone & Soares 2014; Chappell et al., 2020)

สำหรับแนวทางการพัฒนาความฉลาดรู้ด้านการอ่านของผู้เรียนและการส่งเสริมชั้นเรียนที่สำคัญ ได้แก่ การสอนกลยุทธ์การอ่าน การเสริมต่อการเรียนรู้ การส่งเสริมความเป็นอิสระ สมรรถนะการอ่าน และการเป็นเจ้าของการเรียนรู้ที่สามารถปรับปรุงความสามารถในการอ่านด้วยตนเอง ความตระหนักรู้ในการใช้กลยุทธ์การอ่าน และความผูกพัน มีส่วนร่วมกับการอ่าน การอ่านเชิงสังคมอย่างมีวิจารณ์ญาณ รวมทั้งการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อส่งเสริมสภาพแวดล้อมในการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความฉลาดรู้ด้านการอ่าน (OECD, 2019; สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, 2562; Egger, 2022)

ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาความต้องการและแนวทางในการพัฒนาหลักสูตรเสริมเพื่อพัฒนาความฉลาดรู้ด้านการอ่านสำหรับนักศึกษาครู สาขาวิชาภาษาไทย ผลการศึกษาจะทำให้ได้กรอบแนวคิดและแนวทางในการพัฒนาหลักสูตรและกระบวนการเรียนการสอนที่เหมาะสมกับการนำไปใช้เสริมหลักสูตรปัจจุบัน สอดคล้องตามผลลัพธ์การพัฒนานักศึกษาครูภาษาไทย และแนวทางการพัฒนาความฉลาดรู้ด้านการอ่านให้แก่ผู้เรียนในระดับการศึกษาอื่น ๆ ผ่านกระบวนการใหม่ในการนำไปใช้จัดการเรียนการสอน เพื่อพัฒนาความฉลาดรู้ด้านการอ่านให้มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาความต้องการในการพัฒนาหลักสูตรเสริมเพื่อพัฒนาความฉลาดรู้ด้านการอ่านสำหรับนักศึกษาครู สาขาวิชาภาษาไทย คณะครุศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช
2. เพื่อวิเคราะห์แนวทางในการพัฒนาหลักสูตรเสริมเพื่อพัฒนาความฉลาดรู้ด้านการอ่านสำหรับนักศึกษาครู สาขาวิชาภาษาไทย คณะครุศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช

วิธีดำเนินการวิจัย

1. แหล่งข้อมูล

1.1 แหล่งข้อมูลเอกสาร

แหล่งข้อมูลเอกสารเกี่ยวกับนโยบายการศึกษาระดับ อุดมศึกษา แนวทางการพัฒนาหลักสูตรฐานสมรรถนะระดับอุดมศึกษา เอกสารและงานวิจัยเกี่ยวกับการออกแบบและพัฒนาหลักสูตรเสริม กรอบแนวคิด แนวทาง และการประเมินความฉลาดรู้ด้านการอ่าน ตำรา วิทยานิพนธ์ บทความวิชาการ และงานวิจัยต่าง ๆ เกี่ยวกับแนวคิดความฉลาดรู้ด้านการอ่าน (Reading Literacy) ทั้งไทยและต่างประเทศ

1.2 แหล่งข้อมูลบุคคล โดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง ได้แก่

1.2.1 นักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช จำนวน 144 คน ซึ่งเป็นกลุ่มประชากร

1.2.2 ผู้บริหาร จำนวน 5 คน ประกอบด้วย คณบดี รองคณบดี ฝ่ายวิชาการ หัวหน้าประธานหลักสูตรและกลุ่มศาสตร์วิชาชีพครู

1.2.3 อาจารย์ผู้สอน จำนวน 7 คน ประกอบด้วย หัวหน้าอาจารย์ประจำหลักสูตรจากสาขาวิชาภาษาไทย จำนวน 4 คน และอาจารย์ประจำกลุ่มศาสตร์วิชาชีพครู จำนวน 3 คน

2. ตัวแปรที่ศึกษา

2.1 ความต้องการในการพัฒนาหลักสูตรเสริมเพื่อพัฒนาความฉลาดรู้ด้านการอ่านสำหรับนักศึกษาครู สาขาวิชาภาษาไทย ประกอบด้วย (1) ด้านสาระความรู้ (2) ด้านการจัดการเรียนการสอน (3) ด้านสื่อ แหล่งเรียนรู้ และสภาพแวดล้อมส่งเสริมการเรียนรู้ (4) ด้านการวัดและประเมินผล

2.2 แนวทางในการพัฒนาหลักสูตรเสริมเพื่อพัฒนาความฉลาดรู้
ด้านการอ่านสำหรับนักศึกษาครู สาขาวิชาภาษาไทย

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่

3.1 แบบวิเคราะห์เอกสาร แบ่งออกเป็น ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป
ตอนที่ 2 ข้อมูลสำคัญเฉพาะตามประเด็นการศึกษา ตอนที่ 3 สรุปผลเชิง
วิจารณ์

3.2 แบบสอบถาม ประกอบด้วยรายการข้อคำถามความต้องการใน
การพัฒนาหลักสูตรเสริมเพื่อสร้างความฉลาดรู้ด้านการอ่านสำหรับนักศึกษา
ครู สาขาวิชาภาษาไทย จำนวน 20 ข้อ แบ่งเป็น (1) ด้านสาระความรู้ (2)
ด้านการจัดการเรียนการสอน (3) ด้านสื่อ แหล่งเรียนรู้ และสภาพแวดล้อม
ส่งเสริมการเรียนรู้ (4) ด้านการวัดและประเมินผล

3.3 แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง แบ่งออกเป็น ตอนที่ 1 ข้อมูล
ทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์ จำนวน 6 ข้อ ตอนที่ 2 ข้อคำถามแบบปลายเปิดใน
6 ประเด็น ได้แก่ (1) สภาพปัญหา (2) ความต้องการจำเป็น (3) การจัดการ
เรียนการสอนเพื่อส่งเสริมความฉลาดรู้ด้านการอ่าน (4) หลักสูตรและการ
จัดการเวลา (5) สภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการอ่าน และ (6) ความ
คิดเห็นอื่น ๆ พร้อมข้อเสนอแนะ

3.4 ประเด็นการสนทนากลุ่ม ประกอบด้วยคำถามนำ คำถามหลัก
และคำถามเพื่อสรุป จำนวน 9 ประเด็น ได้แก่ (1) สภาพปัญหา จุดอ่อน จุด
แข็งการจัดการเรียนการสอนความฉลาดรู้ด้านการอ่าน (2) ความต้องการ
จำเป็น (3) การจัดการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมความฉลาดรู้ด้านการอ่าน
(4) หลักสูตรและการจัดการเวลาการเรียนรู้ (5) ประเภทตัวบท เนื้อหาสาระ
การอ่าน สถานการณ์การอ่าน (6) สภาพแวดล้อมการเรียนรู้ (7) เจตคติ
แรงจูงใจ กลยุทธ์การอ่าน (8) การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ และ (9)
ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ

ผู้วิจัยตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือโดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน ประเมินความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) และความถูกต้องเหมาะสมของเครื่องมือ พบว่า มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) อยู่ระหว่าง 0.80-1.00 ผู้วิจัยมีการแก้ไขปรับปรุงตามข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการใช้ภาษา และปรับเปลี่ยนข้อคำถามให้สมบูรณ์ก่อนนำไปใช้ในการวิจัย สำหรับแบบสอบถามมีค่าอำนาจจำแนกระหว่าง 0.39-0.81 และค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ 0.96

4. วิธีดำเนินการและการเก็บรวบรวมข้อมูล

ระยะที่ 1 ศึกษาข้อมูลพื้นฐานและความต้องการในการพัฒนาหลักสูตรเสริมเพื่อสร้างความฉลาดรู้ด้านการอ่าน ผู้วิจัยดำเนินการตามขั้นตอนต่อไปนี้

1) ศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลจากทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาความฉลาดรู้ด้านการอ่านจากตำรา บทความวิชาการและงานวิจัยต่าง ๆ ที่สืบค้นจากฐานข้อมูลทั้งในประเทศไทยและต่างประเทศ สังเคราะห์สาระสำคัญในประเด็นต่าง ๆ ได้แก่ นิยามและความสำคัญ สภาพปัญหาองค์ประกอบหรือลักษณะสำคัญ แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง แนวทาง/รูปแบบ/วิธีการ วิธีการวัดและประเมินผล

2) ศึกษา วิเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตรเสริม จากตำรา บทความวิชาการและงานวิจัยต่าง ๆ ที่สืบค้นจากฐานข้อมูลทั้งในประเทศไทยและต่างประเทศ สังเคราะห์สาระสำคัญในประเด็นต่าง ๆ ได้แก่ การออกแบบหลักสูตร การพัฒนาหลักสูตร และการประเมินผลหลักสูตร

3) นำสาระสำคัญที่ได้มาสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ จากนั้นเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสอบถามนักศึกษาเกี่ยวกับ

สภาพปัญหาและความต้องการในการพัฒนาหลักสูตรเสริมเพื่อพัฒนาความฉลาดรู้ด้านการอ่านสำหรับนักศึกษาครู สาขาวิชาภาษาไทย โดยประสานขอความร่วมมือจากนักศึกษาในการตอบแบบสอบถามผ่านระบบออนไลน์

4) ดำเนินการสัมภาษณ์ผู้บริหารและตัวแทนประธานหลักสูตร โดยประสานติดต่อเพื่อขออนุญาตสัมภาษณ์แบบเป็นทางการ (Formal Interview) และสนทนากลุ่มของอาจารย์ผู้สอน โดยประสานติดต่อเรียนเชิญอาจารย์ประจำหลักสูตรและกลุ่มศาสตร์วิชาชีพครู เข้าร่วมการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ตามวันเวลาที่กำหนดร่วมกัน

ระยะที่ 2 ผู้วิจัยวิเคราะห์แนวทางในการพัฒนาหลักสูตรเสริมเพื่อพัฒนาความฉลาดรู้ด้านการอ่านสำหรับนักศึกษาครู สาขาวิชาภาษาไทย โดยนำข้อมูลที่ได้จากการทบทวนวรรณกรรม วิเคราะห์ร่วมกับข้อมูลเชิงคุณภาพในระยะที่ 1 จัดหมวดหมู่และเชื่อมโยงความสัมพันธ์ของเนื้อหา นำเสนอด้วยการบรรยาย

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ โดยการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ใช้เกณฑ์การแปลความหมายค่าเฉลี่ยตามมาเรียม นิลพันธุ์ (2558) ดังนี้ ค่าคะแนนเฉลี่ย 4.51-5.00 หมายถึง มีความต้องการมากที่สุด ค่าคะแนนเฉลี่ย 3.51-4.50 หมายถึง มีความต้องการมาก ค่าคะแนนเฉลี่ย 2.51-3.50 หมายถึง มีความต้องการปานกลาง ค่าคะแนนเฉลี่ย 1.51-2.50 หมายถึง มีความต้องการน้อย และค่าคะแนนเฉลี่ย 1.01-1.50 หมายถึง มีความต้องการน้อยที่สุด ร่วมกับการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และสร้างข้อสรุปแบบอุปนัย

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาความต้องการในการพัฒนาหลักสูตรเสริมเพื่อพัฒนา
ความฉลาดรู้ด้านการอ่าน สำหรับนักศึกษาครู สาขาวิชาภาษาไทย

1.1 ความต้องการในการพัฒนาหลักสูตรของนักศึกษา ซึ่งเป็นกลุ่มประชากรทั้งหมดของหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย ชั้นปีที่ 1-4 มีนักศึกษารวมทุกชั้นปี จำนวน 147 คน ส่งแบบสอบถามให้นักศึกษา ได้รับการตอบกลับ จำนวน 144 คน คิดเป็นร้อยละ 97.95 โดยความต้องการในการพัฒนาหลักสูตรเสริมเพื่อพัฒนาความฉลาดรู้ด้านการอ่านสำหรับนักศึกษาครู สาขาวิชาภาษาไทย แสดงดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 1: ความต้องการของนักศึกษาในการพัฒนาหลักสูตรเสริมเพื่อ
พัฒนาความฉลาดรู้ด้านการอ่านสำหรับนักศึกษาครู สาขาวิชาภาษาไทย

ความต้องการในการพัฒนาหลักสูตรเสริม เพื่อสร้างความฉลาดรู้ด้านการอ่าน สำหรับนักศึกษาครู สาขาวิชาภาษาไทย	($\bar{X}$)	S.D.	ระดับ
ด้านสาระความรู้	4.30	0.74	มีความต้องการมาก
ด้านการจัดการเรียนการสอน	4.37	0.79	มีความต้องการมาก
ด้านสื่อ แหล่งเรียนรู้ และสภาพแวดล้อมส่งเสริม การเรียนรู้	4.35	0.75	มีความต้องการมาก
ด้านการวัดและประเมินผล	4.29	0.78	มีความต้องการมาก

จากตารางแสดงผลการวิจัย พบว่า นักศึกษามีความต้องการในการพัฒนาหลักสูตรเสริมเพื่อสร้างความฉลาดรู้ด้านการอ่านสำหรับนักศึกษาครู สาขาวิชาภาษาไทย อยู่ในระดับมากทุกด้าน ได้แก่ ด้านสาระความรู้ (ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) เท่ากับ 4.30 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.74)

ด้านการจัดการเรียนการสอน (ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) เท่ากับ 4.37 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.79) **ด้านสื่อ แหล่งเรียนรู้ และสภาพแวดล้อมส่งเสริมการเรียนรู้** (ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) เท่ากับ 4.35 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.75) และ**ด้านการวัดและประเมินผล** (ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) เท่ากับ 4.29 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.78)

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า **ด้านสาระความรู้** นักศึกษามีความต้องการ ความรู้เกี่ยวกับการสร้างแรงจูงใจในการอ่าน มากที่สุด รองลงมาคือ ความรู้เกี่ยวกับกลยุทธ์การอ่าน **ด้านการจัดการเรียนการสอน** นักศึกษามีความต้องการ การจัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริมความเป็นอิสระในการเรียนรู้ มากที่สุด รองลงมาคือ การจัดการเรียนการสอนแบบผสมผสาน (Hybrid) โดยใช้เทคโนโลยีเป็นฐาน **ด้านสื่อ แหล่งเรียนรู้ และสภาพแวดล้อมส่งเสริมการเรียนรู้** นักศึกษามีความต้องการ การใช้สื่อและสถานการณ์การเรียนรู้ร่วมสมัยที่สอดคล้องกับโลกแห่งความเป็นจริง มากที่สุด รองลงมาคือ การจัดสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ใหม่ ๆ เพื่อรองรับและสนับสนุนเส้นทางการเรียนรู้ (Learning Pathway) แต่ละคน และ**ด้านการวัดและประเมินผล** นักศึกษาต้องการการประเมินผลการเรียนรู้อย่างมีส่วนร่วม ต่อเนื่อง เพื่อแสดงให้เห็นถึงความรอบรู้ที่สามารถประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์จริง มากที่สุด เมื่อพิจารณาพร้อมกับข้อมูลเชิงคุณภาพที่ได้จากการให้ข้อเสนอแนะในด้านต่าง ๆ

ด้านสาระความรู้ พบว่า นักศึกษาเสนอให้มีสาระความรู้ที่เป็นประโยชน์ ถูกต้อง ครบถ้วน แปลกใหม่ มีความทันสมัย เหมาะสมกับการเรียนรู้ในยุคดิจิทัล หากเป็นความรู้ในศาสตร์สาขาวิชาควรมีความรู้เชิงลึกและเชิงบูรณาการที่สอดคล้องกับสภาพจริงในสังคมปัจจุบัน ซึ่งสาระความรู้ต้องสามารถเป็นต้นแบบที่นำไปประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอนในอนาคต

ด้านการจัดการเรียนการสอน พบว่า นักศึกษาเสนอให้จัดการเรียนการสอนแบบผสมผสานที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ไม่นั่นและไม่ยึดติดกับ

ตัวเนื้อหา จัดการเรียนรู้เชิงรุกที่หลากหลาย มีขั้นตอนการสอนที่ชัดเจน ถูกต้อง จัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม เชื่อมโยงไปสู่การนำไปใช้จริง ผสมผสาน ความรู้หลากหลายรูปแบบจากหลายแหล่ง สอนให้รู้เท่าทันเทคโนโลยี ผู้สอน ให้ความสำคัญกับความสามารถที่หลากหลายระดับของผู้เรียน ผู้สอนเป็นผู้ที่ปรึกษาที่สามารถสร้างแรงจูงใจ เสริมแรงด้านบวก สนุกสนาน เป็นการเรียนรู้ ที่มีความสุข ปรับได้ตามสถานการณ์ตามสภาพและบริบทที่เป็นได้

ด้านสื่อ แหล่งเรียนรู้ และสภาพแวดล้อมส่งเสริมการเรียนรู้

พบว่า นักศึกษาเสนอให้มีสื่อและนวัตกรรมเทคโนโลยีที่สามารถเข้าถึงได้ง่าย สะดวก และประมวผลลัพธ์การเรียนรู้ได้รวดเร็ว สภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่ ทันสมัย มีความหลากหลาย อำนวยความสะดวกแก่ผู้เรียนได้เป็นอย่างดี ส่งเสริมการเรียนรู้แบบอิสระด้วยตนเอง สร้างพื้นที่ในการทำงานร่วมกัน เป็น สื่อที่ทำให้การเรียนรู้เห็นได้ประจักษ์ชัด และสามารถเป็นต้นแบบของสื่อ นวัตกรรมที่สามารถให้ความรู้เกี่ยวกับการใช้สื่อการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียน

ด้านการวัดและประเมินผล พบว่า นักศึกษาเสนอให้มีการวัดและ ประเมินผลจากการปฏิบัติตามเกณฑ์ที่กำหนดอย่างแน่ชัด ถูกต้อง เทียบตรง ครบคลุมตามวัตถุประสงค์การเรียนรู้ ใช้วิธีการและเครื่องมือวัดและ ประเมินผลที่หลากหลาย ตรวจสอบได้ สะท้อนความก้าวหน้าของผู้เรียนและ ส่งเสริมให้ผู้เรียนตระหนักรู้ในตัวเองมากขึ้น มีการวัดและประเมินผลเป็น ระยะและให้ข้อมูลป้อนกลับ (Feedback) แก่ผู้เรียนให้รับทราบถึงจุดเด่น จุด ด้อย ข้อควรปรับปรุง แนวทางพัฒนา และมีการติดตามพฤติกรรมการเรียนรู้ อย่างต่อเนื่อง เพื่อตรวจสอบผลในการปฏิบัติและนำผลการเรียนรู้ไปใช้จริง

1.2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับความต้องการจำเป็นของผู้บริหารและ อาจารย์ผู้สอนใน 5 ประเด็น ซึ่งมีประเด็นสอดคล้องตรงกัน แสดงรายละเอียด ดังตารางต่อไปนี้

**ตารางที่ 2: ความคิดเห็นเกี่ยวกับความต้องการจำเป็น
ของผู้บริหารและอาจารย์ผู้สอน**

ประเด็นหลัก	ประเด็นย่อย
1. การตอบสนองนโยบายการผลิตและพัฒนาครูให้มีทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21	1.1 มีกรอบดำเนินงานที่เป็นระบบ มีส่วนร่วมและเกิดผลในทางปฏิบัติจริง 1.2 มุ่งพัฒนาให้ผู้เรียนมีพฤติกรรมที่พึงลึกและความรู้ที่ฝังแน่นในตัวคน สามารถนำไปใช้ในอนาคต ทั้งการศึกษาเรียนรู้และวิชาชีพ
2. การมีต้นแบบนวัตกรรมหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้	2.1 มีต้นแบบนวัตกรรมหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความฉลาดรู้ด้านการอ่าน 2.2 การพัฒนานักศึกษาครูทุกสาขาวิชา
3. การจัดการเรียนรู้สมัยใหม่ในยุคดิจิทัล	3.1 ปรับเปลี่ยนการจัดการเรียนการสอนในรูปแบบใหม่ ๆ ที่เหมาะสมกับยุคปัจจุบัน 3.2 เน้นการเรียนรู้แบบกลุ่มในการอ่านบูรณาการการเรียนรู้เชิงสังคม 3.3 ใช้สถานการณ์จริงที่หลากหลาย เชื่อมโยงสัมพันธ์กับชีวิตตามบริบทการเรียนรู้
4. การปรับพื้นฐานสมรรถนะด้านเทคโนโลยีของผู้เรียน	4.1 ปรับทักษะพื้นฐานทางเทคโนโลยีที่ต่างกันให้ใกล้เคียงกัน 4.2 ปรับสมรรถนะการใช้เทคโนโลยีให้เกิดประโยชน์ต่อการอ่านและการเรียนรู้
5. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย	5.1 การบริหารจัดการทรัพยากร สิ่งสนับสนุนการเรียนรู้ 5.2 การขยายผลจากหลักสูตรต้นแบบ 5.3 การขยายผลเพื่อพัฒนาอย่างต่อเนื่องของแต่ละภาคการศึกษา

**2. ผลการศึกษาแนวทางในการพัฒนาหลักสูตรเสริมเพื่อพัฒนา
ความฉลาดรู้ด้านการอ่าน สำหรับนักศึกษาครู สาขาวิชาภาษาไทย จาก
การวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการทบทวนวรรณกรรม วิเคราะห์ร่วมกับข้อมูล**

เชิงคุณภาพในระยะที่ 1 พบว่า มี 6 แนวทาง ซึ่งสามารถนำเสนอภาพรวมดัง ภาพที่ปรากฏด้านล่าง และรายละเอียดต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

ภาพที่ 1: แนวทางในการพัฒนาหลักสูตรเสริมเพื่อพัฒนาความฉลาดรู้ด้านการอ่าน สำหรับนักศึกษาครู สาขาวิชาภาษาไทย

2.1 การจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะเชิงรุก

แนวทางการพัฒนาหลักสูตรเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญและประสบการณ์การเรียนรู้ ซึ่งสนับสนุนให้ผู้เรียนเรียนรู้เชิงรุก ตามความสนใจและความต้องการของผู้เรียน ความรู้เป็นผลพลอยได้จากประสบการณ์ ผู้เรียนสร้างและปรับใช้ความรู้ตามจุดมุ่งหมายและสร้างความหมายใหม่จากการมีปฏิสัมพันธ์กับสรรพสิ่งในโลก ดังนั้น การกำหนดโครงสร้างหลักสูตรควรมีความยืดหยุ่น และตอบสนองความต้องการของการใช้ครูในโลกปัจจุบันและอนาคต ปรับเปลี่ยนการเรียนการสอนให้ส่งเสริมความฉลาดรู้ด้านการอ่านที่เป็นรูปธรรม เน้นการบูรณาการเชิงสอดแทรกในรายวิชา นอกจากนี้ต้องส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้เชิงลึกด้วยตนเองที่ยืดหยุ่น เชื่อมโยงสาระการเรียนรู้

ใหม่ ๆ ที่ทันสมัย และสามารถพัฒนาทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณและทักษะอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องอย่างเป็นองค์รวมได้อย่างแท้จริง

2.2 การพัฒนาคุณลักษณะสำคัญของนักศึกษา

คุณลักษณะเด่นของคนที่ฉลาดรู้ด้านการอ่านควรเริ่มตั้งแต่การตระหนักรู้ในการเลือกอ่าน ใส่ใจรายละเอียดที่เป็นประโยชน์ เป็นผู้ใฝ่เรียนรู้ (Curious) เห็นถึงคุณค่าของการอ่านเพื่อการเรียนรู้ เห็นความสำคัญของการพัฒนาความฉลาดรู้ด้านการอ่านของตนเองอย่างต่อเนื่อง เพื่อใช้ในการศึกษาค้นคว้าศาสตร์สาขาวิชา ซึ่งผู้สอนจะต้องมีการติดตามตรวจสอบในเชิงประจักษ์ เช่น การตรวจสอบการใช้เทคโนโลยี พฤติกรรมการเรียนรู้ การทำงาน เป็นต้น นอกจากนี้ ต้องกระตุ้นและสร้างแรงจูงใจในภายในและความสนใจในการอ่าน (Intrinsic Motivation and Interest in Reading) ความผูกพันและการมีส่วนร่วม (Engagement) ซึ่งแสดงพฤติกรรมที่บ่งชี้ถึงความพยายาม การจัดการบริหารเวลา ความพากเพียรอย่างมากในการอ่านให้สำเร็จบรรลุตามเป้าหมาย นอกจากนี้ ผู้เรียนควรได้รับการมีความสามารถของตนเอง (Self-efficacy) และอัตมโนทัศน์ (Self-concept) เชิงบวกต่อตนเอง เกี่ยวกับความสามารถที่ทำได้ในแต่ด้านของการเรียนรู้ มีความตระหนักรู้ในการใช้กลยุทธ์การอ่าน (Awareness of Reading Strategies) และมีอภิปัญญา (Metacognition) ที่สามารถคิดและควบคุมกลยุทธ์ในการอ่าน ทำความเข้าใจตนเอง การแก้ปัญหาการอ่านจนสามารถอ่านได้สำเร็จ

2.3 การสอนแนวทางปฏิบัติการอ่านขั้นสูง

แนวทางของการสอนแบบชัดแจ้ง (Explicit Teaching) และแนวทางปฏิบัติการอ่านแบบใหม่ ควรได้เพิ่มเติมและขยายขอบเขตไปพิจารณาแนวทางการอ่านที่เกิดขึ้นใหม่ เช่น การอ่านหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ (E-book) การสืบค้นออนไลน์ การส่งข้อความ และการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ และควรใช้แหล่งเรียนรู้และตัวบทการอ่านที่เป็นจริง (Authentic

Texts) ในการสื่อสารการจัดการเรียนการสอนการอ่านเชิงรุกที่เชื่อมโยงกับชีวิตจริง มีคุณค่า มีความหมาย เน้นการสร้างความรู้ในตนเอง (Self-Awareness) ในการใช้กลยุทธ์การอ่านที่ส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยตนเอง การอ่านอย่างมีวิจารณญาณโดยใช้แนวการวิเคราะห์ภาษาชั้นสูง เช่น การวิเคราะห์ข้อความ (Discourse Analysis) การใช้สื่อประสม (Multimodal) และสถานการณ์ (Scenario) ที่หลากหลาย และการอ่านที่ส่งเสริมการเสนอแสดงความรู้ความคิดเห็นอย่างมีเหตุผล

2.4 การส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการอ่านและการเรียนรู้เชิงสังคม

แนวทางการจัดการเรียนการสอนคือการบูรณาการแบบสอดแทรกเชิงสร้างสรรค์ ที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการเรียนรู้เชิงสังคม ผู้เรียนได้นำผลการเรียนรู้มาแสดงให้เห็นเพื่อตรวจสอบ แลกเปลี่ยน เรียนรู้ซึ่งกันและกัน ทั้งนี้ ควรเริ่มจากการจุดประกายความหลงใหลในการอ่าน และส่งมอบเครื่องมือ บรรยากาศ วิธีการที่อ่านช่วยเหลือให้ผู้เรียนประสบความสำเร็จในการอ่าน พร้อมกับการฝึกจิตนิสัย เพื่อให้ผู้เรียนมีพฤติกรรมฝังแน่นในตนเองที่สามารถพัฒนาสมรรถนะการอ่านขั้นสูงได้ มีระบบการเสริมแรง การส่งเสริมแรงจูงใจ และการปรับกรอบความคิดเชิงบวกในการอ่านเพื่อพัฒนาการเรียนรู้และการสื่อสารอย่างสร้างสรรค์

2.5 การปรับใช้การทดสอบแบบปรับเหมาะ

แนวทางการประเมินเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ (Assessment for Learning) เปิดและสร้างโอกาสในการทดสอบที่สามารถปรับใช้ได้เหมาะสมตามระดับความสามารถของผู้เรียนแต่ละกลุ่ม (Adaptive Assessment) อาจเพิ่มความละเอียดหรือความไวในการทดสอบ โดยเฉพาะการจำแนกผลการปฏิบัติการอ่านของผู้เรียน ติดตามผลเป็นระยะ ๆ ร่วมกับการประเมินรายการ ซึ่งนำเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์มาใช้ในการทดสอบ เพื่อให้มีมาตรฐาน

การทดสอบที่ตรวจสอบได้ และดำเนินการพัฒนาด้วยฐานข้อมูลความรู้ที่สามารถใช้ประโยชน์ในการให้ข้อมูลผลการเรียนรู้โดยภาพรวม (Summative Assessment) และการปรับปรุงพัฒนาการเรียนรู้ (Formative Assessment and Assessment as Learning) โดยกำหนดการใช้กลยุทธ์การประเมินผลการเรียนรู้ทั้งในชั้นเรียน (In-class) การใช้ระบบการประเมินออนไลน์ (Online Assessment) และการประเมินนอกชั้นเรียน (Out of Class)

2.6 การพัฒนาสภาพแวดล้อมส่งเสริมการเรียนรู้ดิจิทัล

ทางเลือกของการเรียนรู้ในยุคดิจิทัล มีพื้นที่ แหล่งเรียนรู้จำนวนมาก ที่ส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียน โดยเฉพาะแหล่งความรู้เชิงวิชาการ ควรเลือกใช้บทอ่านที่มีอยู่จริงในสื่อสังคมออนไลน์ และการตรวจสอบความก้าวหน้าขององค์ความรู้ในศาสตร์วิชา ที่จะมีการตั้งคำถาม การวิพากษ์ การนำเสนอความรู้ใหม่ ๆ ให้ผู้เรียนได้ฝึกกระบวนการทางปัญญา ในกรณีมีข้อจำกัด ควรพิจารณาสิ่งสนับสนุนการเรียนรู้ เบื้องต้นควรมีการสำรวจตรวจสอบความพร้อมและความเพียงพอของเครื่องมือการเรียนรู้ สื่อเทคโนโลยีต่าง ๆ ขอสนับสนุนแหล่งเรียนรู้กลางเพื่อเชื่อมโยงแหล่งเรียนรู้ที่มีอยู่ของคณะและมหาวิทยาลัย นอกจากนี้ ควรระบุสถานที่ปฏิบัติการ แหล่งเรียนรู้ที่จำเป็นบรรยากาศที่หนุนเสริมอย่างชัดเจน เพื่อบูรณาการปัจจัยต่าง ๆ ที่บรรจุภายในหลักสูตรเสริมให้เข้าถึงได้ง่าย สะดวก รวดเร็ว

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยนี้มุ่งศึกษาความต้องการและแนวทางในการพัฒนาหลักสูตรเสริมเพื่อพัฒนาความฉลาดรู้ด้านการอ่านสำหรับนักศึกษาครู สาขาวิชาภาษาไทย ผลการศึกษาแสดงให้เห็นถึงแนวคิด องค์ประกอบสำคัญ และกรอบการดำเนินงานสำหรับออกแบบและพัฒนาหลักสูตรในทิศทางที่คมชัดมากขึ้น ซึ่งผู้วิจัยสามารถอภิปรายผลได้ ดังนี้

1. ผลการศึกษาความต้องการของนักศึกษา และข้อคิดเห็นต่าง ๆ ที่เสนอเกี่ยวกับความต้องการจำเป็น จากหน่วยใหญ่ในการบริหารจัดการคือผู้บริหาร หน่วยงานการปฏิบัติคืออาจารย์ผู้สอน และหน่วยรับบริการคือผู้เรียน แสดงให้เห็นความต้องการที่เป็นไปในทิศทางเดียวกัน เพื่อนำไปสู่การพัฒนากระบวนการทัศน์และกระบวนการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความฉลาดรู้ด้านการอ่าน จากผลการวิจัยความต้องการในการพัฒนาหลักสูตรเสริมเพื่อพัฒนาความฉลาดรู้ด้านการอ่านของนักศึกษา โดยเฉพาะความต้องการวิธีการสร้างแรงจูงใจและการใช้กลยุทธ์ในการอ่าน เพื่อส่งเสริมการอ่านขั้นสูงและการเรียนรู้ด้วยตนเอง รวมทั้งการประเมินแบบมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ สอดคล้องกับประเด็นต่าง ๆ ที่ผู้บริหารและอาจารย์ผู้สอนเสนอไว้ 5 ประเด็น ชี้ให้เห็นว่าหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนต้องปรับเปลี่ยนบทบาทครูผู้สอนเป็นผู้อำนวยความสะดวกให้ผู้เรียนออกแบบและวางแผนการเรียนรู้ด้วยตนเองเพื่อพัฒนาการอ่านและสมรรถนะการคิดขั้นสูง เพิ่มประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคโนโลยีเป็นฐานอย่างเป็นระบบ เพื่อเชื่อมต่อโลกเสมือนกับโลกจริงได้อย่างลงตัว โดยพัฒนาเป็นสื่อ แหล่งเรียนรู้ และวิธีการเรียนรู้อย่างรู้เท่าทัน ร่วมกับการปฏิบัติจริงที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนเป็นเจ้าของการเรียนรู้ มีส่วนร่วมในการประเมินผลการเรียนรู้ ที่ช่วยปรับปรุงพัฒนาการเรียนรู้ได้อย่างละเอียด แม่นยำ เหล่านี้ล้วนเป็นสิ่งที่ต้องพิจารณาเป็นองค์ประกอบของหลักสูตร ตามที่ OECD (2019) สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (2562) และ Egger (2022) ได้เสนอแนวทางการส่งเสริมและพัฒนาขั้นเรียนเพื่อพัฒนาความฉลาดรู้ด้านการอ่าน

2. ผลการวิจัยการวิเคราะห์แนวทางการพัฒนาหลักสูตรเสริมเพื่อพัฒนาความฉลาดรู้ด้านการอ่าน สำหรับนักศึกษาครู สาขาวิชาภาษาไทย แนวทางหลักทั้ง 6 แนวทางนั้น แสดงให้เห็นความสอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนา

ผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 และแนวทางการจัดการเรียนการสอนของหลักสูตรฐานสมรรถนะ สอดคล้องตามที่ Johnstone and Soares (2014) และ Chappell et al. (2020) ได้เสนอไว้ ซึ่งมีแนวคิดในการออกแบบและพัฒนาหลักสูตรเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ในลักษณะเน้นผลลัพธ์การเรียนรู้ที่ซับซ้อนของกระบวนการเรียนรู้ สามารถพัฒนาและปรับให้เข้ากับความต้องการในแต่ละบริบทของผู้เรียน ครู และสังคม สอดคล้องตามที่ OECD (2019) และ Glatthorn et al. (2019) ได้ให้เหตุผลว่า ผู้เรียนต้องสามารถเรียนรู้ด้วยตนเองและสะท้อนถึงวิธีการเรียนรู้ เพื่อบรรลุสมรรถนะหลักควบคู่ไปกับแนวทางสะท้อนกระบวนการเรียนรู้ เพื่อนำไปสู่การมีส่วนร่วมและการปฏิบัติจริงในชีวิตจริง

อย่างไรก็ดี จะเห็นได้ว่าแนวทางการส่งเสริมความฉลาดรู้ด้านการอ่านและการสื่อสาร สอดคล้องตามที่ OECD (2019) Baron (2017) และ Bean and Melzer (2021) เสนอไว้ว่า หลักสูตรควรมุ่งให้ผู้เรียนเกิดทักษะ สมรรถนะ และคุณลักษณะที่ส่งผลต่อการอ่านและการคิดขั้นสูง ประการสำคัญ ต้องพัฒนาให้ผู้เรียนเป็นผู้อ่านที่มีเจตคติและจิตินัยรักในการอ่าน ซึ่งเป็นเครื่องมือการเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง หากผู้เรียนในระดับอุดมศึกษามีความรู้ ทักษะความสามารถในการอ่านอย่างเข้าใจ สามารถวิเคราะห์ วิพากษ์วิจารณ์ และประเมินประยุกต์ใช้ผลหรือกระบวนการอ่านในเชิงสร้างสรรค์ประโยชน์เพื่อพัฒนาตนเองและสังคม จะเป็นผู้มีความฉลาดรู้ด้านการอ่านในยุคดิจิทัล

ความฉลาดรู้ด้านการอ่านมีความสำคัญต่อทักษะในศตวรรษที่ 21 เพราะเป็นสมรรถนะโยงใยเสริมต่อการเรียนรู้ นอกจากแนวทางการพัฒนาจะช่วยปิดช่องว่างของการเรียนรู้ ยังช่วยเพิ่มช่วงกว้างของความสามารถในการเรียนรู้ได้อีกด้วย จึงถือเป็นพันธกิจและหน้าที่อันสำคัญยิ่งของครูผู้สอนในทุกระดับ ท้ายที่สุดจึงมีการผลักดันให้เป็นข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย ด้วยเป็นการพัฒนาวิธีการบริโภคความรู้ที่ถูกต้อง เป็นประโยชน์ต่อสติปัญญา โดยเฉพาะครูภาษาไทย ซึ่งนับได้ว่าเป็นตัวเชื่อมหลักในการพัฒนาผู้เรียนในภายภาค

หน้า หากมีกลไกที่ขับเคลื่อนให้เห็นเป็นรูปธรรมแล้ว การพัฒนาที่เกิดขึ้นเป็นมรรคเป็นผลสามารถส่งกระทบต่อการเปลี่ยนแปลงสำคัญ ๆ ของวงการศึกษาก็เห็นเป็นรูปธรรม การมีกรอบการดำเนินงาน แนวทางการจัดการเรียนการสอน และการตรวจสอบประเมินผลที่ชัดเจนในรูปแบบหลักสูตรเสริม นอกจากจะสามารถพัฒนาความฉลาดรู้ด้านการอ่านสำหรับนักศึกษาครู สาขาวิชาภาษาไทย ยังสามารถนำไปใช้หนุนเสริมกระบวนการเตรียมความพร้อมและพัฒนาวิชาชีพครูได้อีกแนวทางหนึ่ง

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะทั่วไป

การศึกษาความต้องการและแนวทางในการพัฒนาหลักสูตรเสริมเพื่อพัฒนาความฉลาดรู้ด้านการอ่านสำหรับนักศึกษาครู สาขาวิชาภาษาไทย พบว่า นักศึกษามีความต้องการความรู้เกี่ยวกับการสร้างแรงจูงใจในการอ่าน การจัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริมความเป็นอิสระในการเรียนรู้ การใช้สื่อและสถานการณ์การเรียนรู้ร่วมสมัยที่สอดคล้องกับโลกแห่งความเป็นจริงโดยใช้เทคโนโลยีเป็นฐาน รวมทั้งการประเมินผลการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมอย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับข้อคิดเห็นของผู้บริหารและอาจารย์ผู้สอน ตลอดจนผลการวิเคราะห์แนวทางสำคัญดังที่นำเสนอ นั้น ควรมีการนำผลการวิจัยดังกล่าวไปใช้ในการพิจารณาองค์ประกอบหรือออกแบบการจัดการเรียนการสอน รวมทั้งการประยุกต์ใช้แนวทางเพื่อพัฒนาความฉลาดรู้ด้านการอ่านของนักศึกษาครู และแม้ว่าจะเป็นการเก็บข้อมูลในกลุ่มเฉพาะที่ต้องการพัฒนาโดยตรง แต่แนวคิด กระบวนการ หรือสาระสำคัญ สามารถเพิ่มทางเลือกในการนำไปใช้พัฒนาหลักสูตรเสริม กิจกรรมเสริม หรือการพัฒนากระบวนการเรียนการ

สอนได้อย่างหลากหลาย ตามศาสตร์สาขาวิชา ระดับการศึกษา และ
จุดมุ่งหมายที่ต้องการบรรลุผล

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการวิจัยและพัฒนากิจการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาความ
ฉลาดรู้ด้านการอ่าน โดยใช้ผลการศึกษานี้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการออกแบบ
และกำหนดแนวทางการดำเนินงานให้สอดคล้องกับความต้องการจำเป็นของ
กลุ่มเป้าหมายที่ต้องการพัฒนา
2. สามารถใช้เป็นแนวทางศึกษาความต้องการจำเป็นหรือการวิเคราะห์
ข้อมูลพื้นฐานเพื่อการวิจัยและพัฒนา เกี่ยวกับการพัฒนาความฉลาดรู้ใน
กลุ่มเป้าหมายอื่น ๆ หรือความฉลาดรู้ด้านอื่น ๆ

เอกสารอ้างอิง

- มาเรียม นิลพันธุ์. (2558). *วิธีวิจัยทางการศึกษา*. นครปฐม: ภาควิชาหลักสูตร
และวิธีสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. (7 มกราคม 2563). *ผล
การประเมิน PISA 2018 นักเรียนไทยวัย 15 ปี รู้และทำอะไรได้
บ้าง*. FOCUS ประเด็นจาก PISA.
<https://pisathailand.ipst.ac.th/issue-2019-48/>
- สำนักงานราชบัณฑิตยสภา. (2562). *พจนานุกรมศัพท์ศึกษาศาสตร์ร่วมสมัย
ชุดความฉลาดรู้ (literacy)*. กรุงเทพฯ ฯ: สำนักงานราชบัณฑิตย
สภา.
- Baron, N. S. (2017). Reading in a digital age. *Kappanonline. org*.
99(2), 15-20.
- Bezanilla, M. J., Nogueira, D. F., Poblete, M., & Domínguez, H.
(2019). Methodologies for teaching-learning critical

thinking in higher education: The teacher's view.

Thinking Skills and Creativity, 33.

<https://doi.org/10.1016/j.tsc.2019.100584>

Bean, J. C., & Melzer, D. (2021). *Engaging ideas: The professor's guide to integrating writing, critical thinking, and active learning in the classroom*. books.google.com.

Chappell, C., Gonczi, A., & Hager, P. (2020). Competency-based education. In Foley, G. (Eds.), *Competency-based education* (pp. 191–206). London: Routledge.

Egger, M. L. (2022). *Reading with Social, Digital Annotation: Encouraging Engaged Critical Reading in a Challenging Age*. [Doctoral dissertation, Old Dominion University]. DOI:10.25777/hpn4-yw42

Glatthorn, A., Boschee, F., Whitehead, B. M., & Boschee, B. F. (2019). *Curriculum Leadership Strategies for Development and Implementation*. (5th ed.). Los Angeles: SAGE.

Johnstone, S. M., & Soares, L. (2014). Principles for Developing Competency-Based Education Programs. Change: *The Magazine of Higher Learning*, 46, 12-19.

Mullis, I. V. S., & Martin, M. O. (2019). *PIRLS 2021 Assessment Frameworks*. <https://timssandpirls.bc.edu/pirls2021/frameworks/>

- OECD. (2019). *Future of Education and Skills 2030 Conceptual Learning Framework*. www.oecd.org/education/2030-project
- Trawick, A. R. (2019). The PIAAC Literacy Framework and Adult Reading Instruction. *Adult Literacy Education*. 1(1), 37-52.
- Van, L. H., Li, C. S., & Wan, R. (2022). Critical reading in higher education: A systematic review. *Thinking Skills and Creativity*, 44.
- UNESCO IESALC. (2021, November 28). *Thinking Higher and Beyond: Perspective on the Future of Higher Education to 2050*. <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000377530>